

REGERINGSRÄTTENS DOM

Mål nr
5321-07

meddelad i Stockholm den 17 juni 2009

KLAGANDE

Socialnämnden i Luleå kommun
Box 212
971 07 Luleå

MOTPART

AA

Ombud

Jur. kand. Sofia Tedsjö
CJ Advokatbyrå AB
Cardellgatan 1
114 36 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Sundsvalls dom den 1 augusti 2007 i mål nr 499-06, se bilaga

SAKEN

Stöd och service till vissa funktionshindrade

REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Regeringsrätten upphäver kammarrättens dom och fastställer det slut länsrättens dom innehåller.

Dok.Id 72670

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Wallingatan 2

Telefon
08-561 676 00
E-post: regeringsratten@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00-12:00
13:00-15:00

YRKANDEN M.M.

Socialnämnden i Luleå kommun yrkar att Regeringsrätten upphäver kammarrättens dom och fastställer socialnämndens beslut. Nämnden anför bl.a. följande. AAs behov är inte av den karaktär som avses i 9 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Insatsen personlig assistans är avsedd för den som behöver hjälp med mycket privata angelägenheter. Av lagmotiv och rättspraxis framgår att det ska vara fråga om praktisk hjälp med de grundläggande behoven för att insatsen ska komma i fråga. Rätten till personlig assistans är avsedd att omfatta svårt funktionshindrade som behöver hjälp med den personliga hygien, med intagande av måltider och med annan personlig service. Den enskilde ska ha ett klart behov av personlig assistans i de situationer det är fråga om. I senare förarbeten klargörs att det är främst personer med de mest omfattande behoven som blir berättigade till personlig assistans. Personer som helt eller i stor utsträckning själva klarar av att på egen hand sköta sina personliga behov och som enbart har behov av motivations- och aktiveringsinsatser bör inte ha rätt till personlig assistans. – Socialnämnden har konstaterat att AA har ett visst hjälpbehov för att klara sina grundläggande behov. AA var vid socialnämndens beslut i behov av viss hjälp med av- och påklädning, viss hjälp vid duschsituationer samt viss hjälp att duka fram och bort vid matsituationer. Socialnämnden bedömer att AAs hjälpbehov inte är av den karaktär som avses i 9 a § LSS.

AA yrkar att kammarrättens dom ska fastställas och anför bl.a. följande. Han har ett stort funktionshinder och ett omfattande hjälpbehov i hela sin livssituation. Han har behov av hjälp både med de grundläggande och de övriga behoven i en betydande omfattning. Han har därmed rätt till personlig assistans enligt LSS. – När det gäller måltider kan det varken av lagtext eller förarbeten utläsas att det ska finnas ett krav på att den enskilde ska ha behov av hjälp med att äta. Om detta hade varit lagstiftarens avsikt hade detta givetvis angetts i lagtexten. Det är vidare samtliga moment som ingår vid genomförandet av det grundläggande behovet som ska ligga till grund för beräkningen av hjälpbehovets omfattning. Det är den tid det tar att tillgodose ett grundläggande behov i sin helhet som ska ingå i

Mål nr
5321-07

beräkningen av de grundläggande behoven. Däremot ska tiden emellan olika eller från varandra avskilda grundläggande behov inte ingå i beräkningen. – AA har behov av hjälp avseende toalettbesök, matsituationen, personlig hygien, på- och avklädning samt vissa förflyttningar. Han behöver också hjälp med andra personliga behov, som träning, fritid och arbete. Han arbetar som forskare i snitt 30 timmar i veckan. Hans totala hjälpbehov uppgår till 101 timmar per vecka. Därav beräknas 7 - 8 timmar per dygn avse de grundläggande behoven. – AA inger nytt läkarintyg av överläkare Birgitta Löthgren, daterat den 3 september 2007.

UTREDNING

I det av AA ingivna läkarintyget anføres bl.a. följande beträffande hans hjälpbehov. AA har behov av hjälp i samtliga göromål i vardagen, dvs. vid samtliga grundläggande och övriga behov som matsituationen, personlig hygien, förflyttningar, på- och avklädning, fritidsintressen, aktiviteter som bank- och/eller postärenden, inköp, sköta räkningar, träffa bekanta, städa och sköta hemmet. Han behöver omfattande hjälp såsom konkret praktisk hjälp, assistans, handräckning, stöd och övervakning. AA är hänvisad helt till rullstol för förflyttningar. Han har mycket dålig balans. Vid förflyttning utanför hemmet behövs annan person. Han kan visserligen medverka och underlätta för den som hjälper till med de dagliga göromålen, men har inte möjlighet att utföra aktiviteterna självständigt. Han har trots sina begränsningar under senaste året tillbringat en del tid på sin arbetsplats. Där har också funktionsnedsättningarna visat sig mycket tydligt, eftersom han klarar enskilda uppgifter inom sin egen forskning men inte har förmågan att sätta in uppgifterna i sitt sammanhang och/eller anpassa önskemål från arbetsgivare, kollegor och/eller studenter. AAs fysiska och mentala funktionsnedsättning medför sammantaget att han har ytterst stora svårigheter i den dagliga livsföringen och att hjälpbehovet är mycket omfattande. För att ha en rimlig livskvalitet är det nödvändigt med personlig assistans.

Socialstyrelsen har yttrat sig i målet och anför att styrelsen på föreliggande utredning finner det osäkert huruvida AA uppfyller kriterierna för att ingå i den

personkrets som avses i 1 § 3 LSS. Om domstolen gör bedömningen att han ingår i personkretsen är den sammanfattande bild som styrelsen får av utredningen att han har ett visst hjälpbehov med avseende på sina grundläggande behov, innefattande moment av personlig karaktär, främst vad gäller personlig hygien samt på- och avklädning. Mot bakgrund härav anser Socialstyrelsen att han är berättigad till personlig assistans. Socialstyrelsen anger som sin bedömning vidare följande.

Av handlingarna i målet framgår att AA år 2003 drabbades av en hjärninfarkt vilken medförde totalförlamning av vänster arm och ben samt uppmärksamhetsproblem åt vänster m.m. För att ingå i personkretsen enligt 1 § 3 LSS krävs att samtliga rekvisit är uppfyllda, dvs. funktionshindren måste vara stora och förorsaka betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och ett omfattande behov av stöd och service. Visserligen visar utredningen att AA har behov av hjälp med avseende på de grundläggande behoven, men det är enligt Socialstyrelsen tveksamt om hans hjälpbehov är så omfattande som är en förutsättning för att ingå i personkretsens tredje punkt. Det förefaller dock ostridigt mellan parterna i målet att AA tillhör personkretsen. Socialstyrelsen nöjer sig därför med att peka på det förhållandet att utredningen inte är tydlig i det avseendet.

Enligt Socialstyrelsen skiljer sig 1 § 3 LSS ifrån de två föregående punkterna i paragrafen på så vis att om den enskilde bedöms tillhöra personkretsen enligt den tredje punkten så torde ingen prövning ske enligt 9 a § huruvida hjälpbehovet är så krävande eller komplicerat som förutsätts för rätt till insatsen. Den prövningen bör, som Socialstyrelsen ser det, ha gjorts redan i samband med bedömningen av personkretstillhörighet. Det nu sagda innebär alltså att om bedömningen enligt 1 § 3 LSS utmynnar i att den enskilde ska föras dit inskränker sig prövningen enligt 9 a § till om den enskilde har behov av praktisk hjälp med avseende på de grundläggande behoven. Om så är fallet ska han eller hon ha rätt till personlig assistans.

Om domstolen anser att AA ingår i personkretsen enligt 1 § 3 LSS torde det endast återstå att bedöma om han behöver praktisk hjälp med att tillgodose sina grundläggande behov.

Enligt 9 a § första stycket LSS avses med personlig assistans personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sina grundläggande behov. Med detta uttryck avses hjälp med den personliga hygien, hjälp med måltider, att klä på sig och klä av sig, att kommunicera med andra.

Såvitt Socialstyrelsen kan utläsa av handlingarna i målet är det ostridigt och uppenbart att AA efter sin hjärninfarkt har ett visst hjälpbehov med avseende på de grundläggande behoven. Socialstyrelsen bedömer att hjälpbehovet främst gäller den personliga hygien, framförallt i duschsituationen, samt att klä av och på sig.

Det framgår exempelvis att AA behöver hjälp för att klä av och på sig på den nedre delen av kroppen. Mot bakgrund härav anser Socialstyrelsen att AA är berättigad till personlig assistans för hjälp med dessa moment.

AA:s behov av stöd för att starta och gå vidare i handling i olika situationer är enligt Socialstyrelsens bedömning ett sådant stöd som är att betrakta som motivations- och aktiveringsinsatser och ska inte ge rätt till insatsen.

Det finns inte, vare sig i lagen eller dess förarbeten, något krav på att hjälpbehovet ska kräva stöd och hjälp under någon viss minsta tid för att kunna beaktas. I prop. 1992/93:159 s. 56 anförs bl.a. att med uttrycket omfattande behov av stöd och service avses både kvantitativa och kvalitativa aspekter. Ibland kan det behövas stödinsatser av så speciell art att de trots mindre tidsåtgång bör betraktas som omfattande. Exempel kan vara stöd som vanligen bör ges av personal med mycket specifik utbildning och kompetens.

Visserligen kan tiden spela viss roll på så sätt att ju större stödbehov i tid som föreligger desto mer talar omständigheterna för att rätt till personlig assistent föreligger. Men enligt Socialstyrelsens mening skulle bedömningar som är bundna vid ett snävt tidsmässigt betraktelsesätt motverka lagens syfte. I stället bör man försöka skapa sig en helhetsbild av den funktionshindrades situation och bedöma hans behov och karaktären av den hjälp som behövs med utgångspunkt i denna. Först när en sådan bedömning gjorts och resulterat i ett beslut om personlig assistans uppkommer frågan om hur lång tid den funktionshindrade behöver en sådan assistans. Någon minimigräns finns inte och bör inte heller finnas.

För det fall att det uppkommer anledning att göra en tidsmässig beräkning anser Socialstyrelsen att denna bör göras med utgångspunkt i hur lång tid det tar att tillgodose det grundläggande behovet i sin helhet. Det är alltså den totala tidsåtgången som bör beaktas och inte enbart de aktiva åtgärderna. Däremot bör tiden emellan olika eller från varandra avskilda grundläggande behov inte ingå i beräkningen.

Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, har också yttrat sig i målet och anför bl.a. följande.

Utmärkande för insatsen personlig assistans är att hjälpen avser situationer där det, bl.a. till följd av den intima karaktären, krävs en särskild relation mellan den enskilde och den som utför stödet. Genom uppräkningsen i 9 a § LSS har lagstiftaren fastlagt vilka behov/situationer som per definition är av det slag att den hjälp som behövs är att anse som hjälp med grundläggande behov. Enligt SKL:s uppfattning krävs, med undantag för ”annan hjälp”, således inte att hjälpen förutsätter särskild kunskap om den enskilde.

Det finns varken i lagstiftningen eller i dess förarbeten angiven någon nedre tidsmässig gräns under vilken personlig assistans inte beviljas. Förarbetena torde dock, åtminstone om det inte gäller stöd som kräver mycket specifik utbildning eller kompetens, kunna tolkas så att rätt till insats normalt inte föreligger om

Mål nr
5321-07

behovet av hjälp med de grundläggande behoven är av mycket ringa tidsmässig omfattning.

I målet är ostridigt att AA omfattas av personkretsen i 1 § 3 LSS. Av handlingarna framgår att han behöver viss hjälp med sin personliga hygien i samband med dusch, samt att han behöver hjälp med av- och påklädning. Vidare framgår att han behöver hjälp med att finfördela sin mat. Enligt SKL:s uppfattning bör även sistnämnda hjälpbehov anses avse de grundläggande behoven (hjälp med måltider).

Vid en samlad bedömning finner SKL att AA har behov av hjälp avseende de grundläggande behoven i sådan utsträckning att han har rätt till personlig assistans enligt LSS.

PARTERNAS YTTRANDEN

Socialnämnden anför vidare bl.a. att Socialstyrelsen blandar ihop begreppen i de olika paragraferna gällande personkrets enligt 1 § 3 samt 9 a § LSS. Bedömningen av personkretsen enligt 1 § 3 samt bedömningen av hjälpbehovets karaktär enligt 9 a § är inte jämförbart. En personkretstillhörighet innebär inte att den enskilde har automatisk rätt till alla insatser enligt LSS. Det görs en individuell bedömning utifrån hjälpbehovet, karaktären av hjälpbehovet samt om kriterierna för sökt insats uppfylls. Nämnden menar att AAs behov av hjälp med de grundläggande behoven inte är tillräckligt omfattande enligt lagens mening eller av den karaktär som avses i lagtexten för att insatsen personlig assistans ska kunna beviljas. – SKL anser att finfördelning av mat är ett grundläggande behov. SKL anser även att de grundläggande behov som räknas upp i 9 a §, med undantag för ”annan hjälp”, inte förutsätter särskild kunskap om den enskilde. Detta går stick i stäv med det informationsmeddelande (Im 2007:161) som Försäkringskassan utformat. Försäkringskassan menar att iordningställande före och efter måltider är ett grundläggande behov om personen i fråga behöver hjälp med att få i sig mat, alltså matas.

AA instämmer i vad Socialstyrelsen och SKL anført angående hur rätten till personlig assistans ska bedömas. Det är vidare inte hjälpbehovets karaktär som är huvudfrågan i målet utan hjälpbehovets omfattning. Han är förlamad och sitter i rullstol och behöver praktisk hjälp vid flera av de grundläggande behoven. Det informationsmeddelande från Försäkringskassan som återopas av socialnämnden

står i strid med lagtext, förarbeten och praxis. Regeringsrätten bör uttryckligen avvisa innehållet i detta. Han har rätt till personlig assistans enligt LSS. Det föreligger ingen minimigräns enligt LSS. Om en sådan ändå skulle anses föreligga har han överskridit denna eftersom han har ett konstaterbart behov av hjälp med de grundläggande behoven om ca 7 timmar per dag. Han ska därmed även beviljas personlig assistans för övriga behov.

AA anför vidare bl.a. att den tolkning av aktiverings- och motivationsinsatser som kommer till uttryck bl.a. i Socialstyrelsens yttrande och i rättsfallet RÅ 1997 ref. 28 inte kan vara korrekt. Riksdagen tog bort kravet på praktisk hjälp ur den föreslagna 9 a § LSS. Insatser av aktiverande och motiverande karaktär ska därför kunna ge rätt till personlig assistans, oavsett om de är kvalificerade eller ej.

Socialnämnden instämmer i att rättspraxis visar på ett synsätt som innebär att det finns aktiverings- och motivationsinsatser som är kvalificerade respektive allmänna. Personer har blivit beviljade personlig assistans på grund av att de haft behov av aktiverings- och motivationsinsatser som bedömts ha den karaktär som avses i 9 a § LSS (RÅ 1997 ref. 23 I, RÅ 1997 not. 60 och RÅ 2000 not. 97). Regeringsrätten bör komma med ett klargörande i frågan om sådana insatser. Tidigare avgöranden har till övervägande del rört personer med psykisk ohälsa.

SKÄLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Lagbestämmelser m.m.

I 1 § LSS anges vilka personer som omfattas av lagen, den s.k. personkretsen. Dit hör (punkt 3) personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder (än som anges i punkterna 1 och 2) som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service. Av 7 § LSS framgår att personer som anges i 1 § har rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1 – 9, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och deras behov inte tillgodoses på annat sätt.

I 9 § LSS uppräknas de insatser som kan ges enligt LSS. Dit hör biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans (punkt 2). Personlig assistans enligt 9 § 2 definieras i 9 a § första stycket. Därmed avses sålunda personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Av andra stycket i paragrafen framgår att den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov även har rätt till sådan insats för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Införandet av insatsen personlig assistans var en betydelsefull nyhet när LSS 1994 ersatte den tidigare lagstiftningen om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda. Den ägnades därför stort utrymme i propositionen (prop. 1992/93:159 s. 63 ff.). Personer som behöver mycket omfattande hjälp eller hjälp av mycket privat karaktär borde enligt propositionen ges ett avgörande inflytande på vem som ska ge hjälpen. Assistansen skulle dock vara förbehållen krävande eller i olika avseenden komplicerade situationer, i regel av mycket personlig karaktär. Avgörande borde vara att den enskilde behöver personlig hjälp för att klara sin hygien, för att klä sig och klä av sig, för att inta måltider eller att kommunicera med andra. I specialmotiveringen till lagrummet (a. prop. s. 174 ff.) upprepas att rätten till personlig assistans är avsedd att omfatta svårt funktionshindrade som behöver hjälp med den personliga hygien, med intagande av måltider och med annan personlig service. Den enskilde ska ha ett klart behov av personlig assistans i de situationer det är fråga om. Det ska föreligga ett behov av assistans för att klara sådana mycket personliga angelägenheter som den personliga hygien, att inta måltider, att kommunicera. Insatsen bör alltså vara förbehållen krävande eller i olika avseenden komplicerade fall. Något krav på att stödbehovet ska ha en viss tidsmässig omfattning föreligger inte. Dock har tidsfaktorn självfallet betydelse. Ju större stödbehov i tid som föreligger desto mer talar omständigheterna för att rätt till biträde av assistent föreligger.

Definitionen av personlig assistans i 9 a § LSS infördes från och med den 1 juli 1996. Ändringarna ansågs som förtydliganden i regelsystemet utan någon förändring av de grundläggande principerna för personlig assistans. I propositionen (prop. 1995/96:146 s. 13) anfördes att det borde klargöras att personlig assistans ska avse individuellt anpassade hjälpinsatser åt den som på grund av sitt funktionshinder behöver praktisk hjälp i vardagliga situationer. Det skulle tydliggöras vilka hjälpbehov som, efter en individuell prövning, krävs för att personlig assistans ska komma i fråga. Klargörandet innebar att det främst var personer med fysiska funktionshinder och med de mest omfattande behoven som blev berättigade till insatsen personlig assistans. Personer som helt eller i stor utsträckning själva klarar av att på egen hand sköta sina personliga behov och som enbart har behov av motivations- och aktiveringsinsatser borde inte ha rätt till personlig assistans. Undantagsvis borde även personer med psykiska funktionshinder kunna vara berättigade till personlig assistans. Så borde kunna vara fallet där karaktären och omfattningen av det psykiska funktionshindret ställer krav på sådan praktisk hjälp som är en förutsättning för att den enskildes grundläggande behov ska kunna tillgodoses.

Socialutskottet godtog i huvudsak förslagen i proposition 1995/96:146, men föreslog viss ändring av lydelsen av den nya 9 a §. Ändringarna innebar dels att funktionshindren angavs som ”stora och varaktiga”, dels att ”praktisk hjälp” ändrades till endast ”hjälp”, dels att de grundläggande behoven utökades med ”annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade”. Utskottet (1995/96:SoU15 s. 12) anförde bl.a. att införande av en definition i LSS av begreppet personlig assistans inte fick innebära att någon grupp som för närvarande i praxis omfattades av lagstiftningen helt utestängdes från insatsen personlig assistent. Personer med enbart psykiska funktionshinder t.ex. borde även i fortsättningen vara berättigade till personlig assistans i vissa speciella fall, nämligen där karaktären och omfattningen av det psykiska funktionshindret medförde behov av hjälp med de grundläggande behoven. En person kan t.ex. på grund av sitt funktionshinder vara helt ur stånd att själv klara sin hygien eller få i

sig mat. Den i propositionen föreslagna lydelsen av 9 a § borde ändras i enlighet med det anförda. Riksdagen följde utskottet.

Frågorna i målet

Målet gäller om AA uppfyller förutsättningarna för insatsen personlig assistans enligt LSS. Ställning måste då tas till flera frågor.

En första fråga, vilken aktualiserats av Socialstyrelsen, är om AAs funktionshinder och hjälpbehov är av det kvalificerade slag som krävs för att han ska anses höra till personkretsen enligt 1 § 3 LSS. Att AA i och för sig omfattas av LSS har emellertid inte ifrågasatts av socialnämnden. Den utredning som föreligger i målet ger enligt Regeringsrättens mening inte anledning till annan bedömning. Regeringsrätten finner således att AA har rätt till insatser enligt LSS om han behöver sådan hjälp och behovet inte tillgodoses på annat sätt.

Härmed är dock inte frågan om AAs rätt till insatsen personlig assistans besvarad. Regeringsrätten delar inte Socialstyrelsens uppfattning att om någon anses höra till personkretsen enligt 1 § 3 LSS så torde ingen prövning ske enligt 9 a § om hjälpbehovet är så krävande eller komplicerat som förutsätts för rätt till personlig assistans. Enligt Regeringsrättens mening måste lagtexten förstås så att det är fråga om två prövningar som inte behöver sammanfalla. En funktionshindrad person kan omfattas av 1 § 3 LSS utan att för den skull uppfylla förutsättningarna för personlig assistans. Däremot kan rätt till andra insatser enligt LSS föreligga, t.ex. i form av ledsagarservice eller korttidsvistelse utanför det egna hemmet.

När det gäller tillämpningsområdet för insatsen personlig assistans har det, som ovan framgått, betonats i lagens förarbeten att det är fråga om hjälp eller stöd av mycket privat karaktär och att insatsen ska vara förbehållen situationer av krävande eller på annat sätt komplicerad natur, i regel av mycket personligt slag. Det torde således inte vara alla praktiska hjälpbehov med t.ex. påklädning eller måltider som har avsetts. Propositionsuttalandena tyder enligt Regeringsrättens mening närmast på att vad lagstiftaren främst åsyftat är sådana hjälpbehov som

uppfattas som mycket privata och känsliga för den personliga integriteten och där den funktionshindrade måste anses ha ett särskilt intresse av att kunna bestämma vem som ska ge sådan hjälp och hur den ska ges. Det är inte all hjälp med t.ex. måltider eller påklädning som kan anses vara av detta kvalificerade slag. Detta bör beaktas vid tolkningen av vad som ska anses omfattat av hjälp med de grundläggande behoven enligt 9 a § LSS.

Att aktiverings- och motivationsinsatser av olika slag normalt sett inte räknas till de grundläggande behoven framgår av lagens förarbeten och har bekräftats i senare domstolsavgöranden, se RÅ 2003 ref. 33 och där angivna rättsfall. Undantagsvis kan en annan bedömning göras om det är fråga om att den enskilde, huvudsakligen på grund av sitt psykiska tillstånd, behöver sådan aktiv tillsyn som närmast har karaktär av övervakning. Påminnelser, praktiska instruktioner och liknande kan inte räknas till sådan kvalificerad tillsyn.

En särskild fråga som aktualiseras i målet är om det kan krävas att behovet av hjälp för att tillgodose de grundläggande behoven måste ha viss tidsmässig omfattning för att berättiga till personlig assistans. Som ovan framgått har det i lagens förarbeten uttalats att något sådant krav inte kan uppställas, samtidigt som det framhållits att tidsfaktorn självfallet har betydelse. Regeringsrätten finner mot denna bakgrund att någon bestämd undre tidsgräns inte låter sig uppställas. Det är samtidigt uppenbart att någon som bara i mycket begränsad omfattning har behov av hjälp med något av de grundläggande behoven inte utan vidare kan anses berättigad till personlig assistans. Även om själva tidsåtgången inte är påfallande stor måste dock en samlad bedömning göras bl.a. med hänsyn tagen till om det stöd som behövs är av mycket privat eller integritetskänslig karaktär eller om det förutsätter någon specifik kompetens. Som framhålls av Socialstyrelsen måste såväl kvantitativa som kvalitativa aspekter beaktas. Även hur ofta hjälpen behövs framstår som en viktig faktor.

När det gäller ställningstagandet till AAs rätt till insatsen personlig assistans ska först framhållas att socialnämnden inte har ifrågasatt att han har ett omfattande behov av hjälp för att klara sin dagliga livsföring. Som ovan nämnts får han anses

höra till personkretsen enligt 1 § 3 LSS. Frågan i målet gäller uteslutande om hans hjälpbehov är sådant att han är berättigad till insatsen personlig assistans enligt LSS eller om det ska tillgodoses med andra insatser.

AA har i målet beräknat sitt totala behov av personlig assistans till 101 timmar per vecka eller 14,46 timmar per dag. Härav uppges 7 - 8 timmar per dag avse hans grundläggande behov. De grundläggande behoven avser måltider, personlig hygien, på- och avklädning samt toalettbesök. I de angivna tiderna ingår de förflyttningar som är nödvändiga för att tillgodose det grundläggande behovet.

Vad gäller den tid som AA beräknat för stöd i samband med måltider framgår av hans egna uppgifter bl.a. att han klarar att äta och dricka själv. Han kan även hålla upp dryck i glas och själv lägga upp mat på tallrik när den är serverad på bordet. Vad han behöver hjälp med är att tillreda och plocka fram och undan mat. Han behöver också hjälp med att dela mat som är seg eller där det krävs kniv och gaffel. Regeringsrätten finner att detta hjälpbehov inte är av det personliga och integritetskänsliga slag att det bör beaktas vid bedömningen av hans rätt till personlig assistans. Den tid som AA beräknat för måltider ska därför inte till någon del beaktas såvitt gäller frågan om hans behov av stöd för att tillgodose de grundläggande behoven.

Vad gäller AAs övriga behov av hjälp med de grundläggande behoven är utredningen mera svårbedömd. Det får visserligen anses framgå att AA har visst behov av hjälp för att sköta sin hygien, för toalettbesök och för av- och påklädning. Häri har dock inräknats åtgärder som inte i sig berättigar till personlig assistans, såsom justering och låsning av rullstol, övervakning på grund av fallrisk samt påminnelser. Hjälpinsatserna synes vidare bara till mycket begränsad del avse hjälp som kan anses vara av det mycket privata och känsliga slag som förutsätts för rätt till personlig assistans. AA har uppenbarligen viss egen kapacitet och kan själv klara t.ex. att schamponera håret och att borsta tänderna. Även den omständigheten att han förmår arbeta som forskare i snitt 30 timmar i veckan talar mot att hans behov av kvalificerad hjälp i de angivna situationerna skulle vara av mer än marginell omfattning.

Mål nr
5321-07

Regeringsrätten finner mot den angivna bakgrunden att AAs behov av hjälp för att tillgodose sina grundläggande behov inte kan anses vara av den karaktär och omfattning som förutsätts för rätt till personlig assistans. Socialnämndens överklagande ska därför bifallas.

Susanne Billum

Kjerstin Nordborg

Annika Brickman

Margit Knutsson

Olle Stenman

Karin Hartmann
Föredragande regeringsrätts-
sekreterare

Avd. II
Föredraget 2009-04-29